

РЕЦЕНЗИЯ

Относно конкурс за засмане на академична длъжност „доцент“ в професионално направление 6.3 „Животновъдство“ по научна специалност „Овцевъдство и козевъдство“, обявен от Институт по планинско животновъдство и земеделие – гр. Троян.

Рецензент: проф. д-р Йордан Атанасов Алексиев, пенсионер, определен за член на научно жури съгласно заповед №-НП-07 – 39/05-07-2018г на председателя на СА.

По обявения в ДВ бр. 36/27.04.2018 г от ИПЖЗ –гр. Троян конкурс, за засмане на академична длъжност „Доцент“ по научната специалност „Овцевъдство и козевъдство“, единствен кандидат е гл. ас. д-р Светослава Тодорова Енева - Стойчева.

Документите за участие в конкурса са подготвени в съответствие с действащата в момента нормативна база и съблюдаване на процедурите по неговото провеждане. Представената документация е комплектувана съобразно изискванията и отразява коректно всички аспекти от научното развитие на кандидата. Като рецензент обявявам че имам 3 общи труда (8,8 % от всички публикации) с кандидата в настоящия конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент“, в един от които съм втори, а в останалите два – четвърти автор.

Главен асистент д-р Светослава Енева-Стойчева завършва висше образование във Ветеринарно медицинския факултет на Тракийския Университет, придобивайки магистърска степен по специалността „Ветеринарна медицина“. През 2009 г е назначена за н.с III ст. (асистент), а след защитата на дисертационен труд „Етологични и физиологични аспекти на взаимовръзката „майка-новородено“ при кози от породата ББМ и техни кръстоски“ през 2014 г. придобива ОНС доктор и от 2016 г. е главен асистент в отдел „Планинско животновъдство и биотехнологии в животновъдството“ - ИПЖЗ – гр. Троян. Със заповед № 12/08. 08. 2016 г е назначена за ръководител на отдела, а впоследствие със заповед № 23/17. 04. 2018 г - за член на дирекционния съвет на ИПЖЗ-г. Троян.

Представената от участника в конкурса за академична длъжност „Доцент“, д-р Светослава Енева-Стойчева научна продукция включва автореферат на дисертация за присъждане на ОНС „Доктор“ и 34 броя статии, публикувани след придобиването на академичната длъжност „Главен асистент“, от които 1 брой научно-популярна и 2 броя в списания с импакт фактор. Не са обект на рецензиране статиите (3 бр.), свързани с дисертационния труд, както и представените (4 бр.) свързани с придобиването на длъжността „Главен асистент“. От подлежащите на рецензиране 33 научни труда (при изискуем минимален брой 25) 2 бр. са отпечатани в международни реферирани и индексирани списания с импакт фактор (общ импакт фактор на кандидата-13,07), 2 бр. в реферирани и индексирани международни списания без импакт фактор, 23 бр. в национални реферирани и индексирани списания без импакт фактор и 3 бр. в сборници от национални и международни научни форуми. От представените за участие в конкурса 33 научни труда, отпечатани на български език са 3 бр. (9 %), на английски език – 6 бр. (18 %) и на български и английски език – 24 бр. (73 %). Главен асистент д-р Светослава Енева-Стойчева се явява водещ автор на 9 от представените научни труда

(27 %), което е под прага на изискуемия минимум, втори автор - на 9 труда (27 %) и в 16 публикации (46 %), участва като трети или следващ автор. Кандидатът не представя самостоятелни публикации. Само една от статиите (3 % от общо представените) е под печат, за което е представена съответната справка от редакцията на списанието *J Mountain Agriculture on the Balkans*

<i>Място на публикуване</i>	брой
<i>Int Res J of Engineering & Technology</i>	1
<i>Int J Advanced Research</i>	1
<i>Biotechnology of Animal Husbandry</i>	2
<i>J Mountain Agriculture on the Balkans</i>	24
<i>Животновъдни Науки</i>	2
<i>Доклади в сборници от национални и международни форуми</i>	3
<i>Животновъдство ВГ</i>	1
<i>Общ брой статии</i>	34

В периода 2009 – 2017 г. д-р Светослава Енева-Стойчева взема участие в общо 18 научни конференции, от които национални -1, международни -7 и с международно участие -10 конференции, проведени в България, Сърбия, Босна и Херцеговина, Турция.

В справката за цитирания на своите научни трудове д-р Светослава Енева-Стойчева посочва 16 бр. цитирания (всички представени с пълен текст) от които 8 бр. в български реферирани списания, 4 бр. в чуждестранни списания (едно от които с импакт фактор 2,44), в една българска и три чуждестранни дисертации. Това може да се приеме като добро постижение, като се има в предвид, че всички цитирани статии са публикувани след 2010 г. Броят на цитиранията превишава минималните изисквания залегнали в правилника на ЗРАС в РБ .

Кандидатът в конкурса, в периода 2009-2018 г., участва в 6, финансирани от ССА, научно изследователски проекта, три от които приключили с представянето на съответните отчети за извършената работа и получените резултати. Три от текущите проекти: № ХТАИ 135 - „Методи и технологии за устойчиво земеделие и производство на висококачествени суровини за здравословни храни от растителен и животински произход и № ПОЗМ 230 и № Ж 121, свързани с „Разработване и усъвършенстване на системи за производство на мляко и месо от говеда, овце и кози в планинските региони на България, са насочени към: усъвършенстването на системите и технологиите на производство на животинска продукция и ефективното използване на генетичните ресурси в овцевъдството, козевъдството и говедовъдството; разработването на схеми за поддържане и усъвършенстване на различни породи овце и кози; използване на хормонални препарати и ембриотрансфер за повишаването на репродуктивната ефективност имеханизиране на производствените процеси в животновъдните ферми, приключват през 2018 – 2019 г

Относно участието в семинари, образователни и други дейности са представени 4 броя справки потвърдени със съответните сертификати.

В периода 2013 – 2018 г д-р Светослава Енева-Стойчева е член на организационния комитет по провеждане на научни конференции с международно

участие, потвърдено със справка за ежегодно издавани заповеди на директора на ИПЖЗ- гр.Троян. Кандидатът е член на дирекционния съвет на ИПЖЗ гр. Троян, член на редколегията на списание J Mountain Agriculture on the Balkans, както и на експертно научния съвет към „Асоциация за развъждане на млечни породи кози“. В периода 2015-2018 г д-р Светослава Енева-Стойчева участва в рецензирането на 57 научни статии за списание J Mountain Agriculture on the Balkans, което е потвърдено със служебна бележка от редакцията, като следва да се отбележи и участието ѝ в провеждането на учебни практики по животновъдство със студенти от Лесотехническият Университет. Всички изброени дейности, без изключение, са потвърдени със съответните сертификати и други документи.

Научно изследователската дейност на гл. ас. д-р Светослава Енева-Стойчева, според представените публикации, може да се групира тематично в няколко основни направления.

- Системи за фиксиране върху платформата на доилната инсталации при кози от породата Българска бяла млечна и нейни кръстоски с породите Англонубийска и Тогенбург и фактори, кореспондиращи с реда на постъпване на животните в доилната зала – относително значение и съвместен ефект върху реда на фиксирането върху доилната платформа (публикации №№ 1, 2, 17, 22, 26, 27, 28).
- Материално техническа база в овцевъдството и принципи при проектиране на млечни ферми (публикация № 18).
- Динамика на плазмените концентрации на прогестерона, лутеинизиращия и фоликулостимулиращия хормони и ефект на третирането с GnRH или PGF_{2α} върху хормоналния статус през първите седмици след раждането при крави от месодайно направление (публикации №№ 4, 7, 9)
- Схеми на хормонално третиране на овце през различни сезони на годината с оглед модифициране на хормоналния статус, стимулиране или синхронизиране на еструса и подобряване показателите на репродуктивната ефективност (публикации №№ 3, 6, 31).
- Потенциал за използването на ултрасонографията за ранна диагностика на бременността при кози и на ембриотрансфера в месодайното говедовъдство (публикации №№ 11, 29).
- Състав на мастната фракция на прясно козе мляко и млечни продукти добити от кози от породата Българска бяла млечна и нейните кръстоски с породите Англонубийска и Тогенбург (публикации №№ 14, 15, 24, 25). Млечна продуктивност, химичен и минерален състав на мляко при овце от породата Цигай и кръстоските ѝ с породата Хиос (публикация № 10)
- Експресия на поведенческите реакции при кози-майки и новородени ярета в течение на първия час след раждането при кози от породата ББМ и нейни кръстоски с породите Англонубийска и Тогенбург (публикации №№ 12, 13, 19, 23, 30, 32) и пасивно поведение на крави от месодайно направление (публикация № 21)
- Други публикации с участие на кандидата в авторския колектив: Ефект на стрижбата върху млечната продуктивност и състава на млякото при овце от

черноглавата плевенска порода (публикация № 8); Часово разпределение на ражданията при овце със синхронизиран еструс (публикация № 5); хронологични изменения в екстериора на Копривщенската автохтонна порода овце (публикация № 16) и Репродуктивни характеристики на Българското черношарено говедо в Плевенския регион (публикация № 20).

Тематичният анализ на научната продукция на гл. ас. Светослава Енева-Стойчева показва най-висока активност в областта на репродукцията и поведението на кози, овце и крави. Други области на научна активност са проучванията върху мастно-киселинния състав на млечната мазна в мляко и млечни продукти, ефективността на системите за фиксиране на козите на доилната платформа и факторите кореспондиращи реда на постъпване в доилната зала. Направленията на научно изследователската работа на кандидата, като цяло, съответстват на специалността по която е обявен конкурсът.

Научни и научно приложни приноси

1. Извършена е сравнителна оценка на системите за произволно и подредено фиксиране на козите върху платформата на доилната инсталация от гледна точка на характеристиките и качеството на работния процес и благосъстоянието на животните. Установено е, че фиксиращата система, базирана на принципа на подреденото фиксиране, допринася за подобряване условията на труд на оператора на доилната инсталация, съкращаване времетраенето на подготвителните и заключителните технологични операции в течение на доилния цикъл, подобряване условията за зооветеринарна обработка и контрол на продуктивността и благосъстоянието на козите. Принос с научной практическо приложение.
2. Идентифицирани са факторите, детерминиращи реда на постъпването на козите върху платформата за доене. Доказано е, че при подреждането за доене, козите с по-висока млечност, животните с рога и майките на втора лактация заемат по-предни места, в сравнение с по-ниско продуктивните кози, животните без рога и тези на 1, 3, 4 и 5 лактация. Установено е, че породната принадлежност на животните има най-слабо влияние върху реда на постъпването върху платформата за фиксиране, а регистрираната в случая зависимост кореспондира с нивото на млечната продуктивност на козите от различните породни групи. Оригинален принос с научно и практически характер.
3. Разработена е концепция за оптимизиране на инвестиционния процес в овцевъдството. Установено е, че модулният подход при създаването на млечни ферми позволява мултиплицирането на материалната база в съответствие с краткосрочната и дългосрочна перспектива за развитието на фермата и облекчаване на инвестиционния процес. Принос с приложно значение.
4. Изследвано е съдържанието на транс мастни и наситени мастни киселини, липидния превантивен скор, атерогенния и тромбогенния индекси в мастната фракция на сирене, извара, прясно и кисело мляко добити от Българската бяла млечна порода и нейните кръстоски с породите Англонубийска и Тогенбург. Установено е, че млякото и млечните продукти се характеризират с ниско съдържание на трансмастни и високо

съдържание на наситени мастни киселини, като стойностите на контролираните показатели кореспондират с фазата на лактацията и породната принадлежност на животните. Принос с научноприложно значение

5. Установено е, че кръстоските F₂Цигаи х Хиосе отличават с по-висока млечност, по-висока концентрация на общ белтък, казеин, цинк и желязо, но по-ниско ниво на магнезий в млякото, в сравнение със стойностите на посочените показатели, регистрирани при чистопороднитеЦигаи овце. Не са установени съществени различия по отношение съдържанието на калций, фосфор, калий, манган и мед. Принос с научно и практическо значение

6. Извършена е сравнителна оценка на майчиното поведение въз основа скоростта на реализиране на поведенческите реакции в течение на първия час след раждането при кози от породите ББМ и кръстоските й с породите Англонубийска и Тогенбург. Установено е, че с най-добри майчински качества, според времето от раждането до подушването и облизването на новородените, се отличават майките от ББМ, следвани от кръстоските с Англонубийска и Тогенбургска породи. Доказано е, че през този период майките от породата ББМ подушват и облизват женските ярета и яретата единаци по-рано и общото време, прекарано в грижа за тях, е по-продължително, в сравнение с експресията на тези реакции по отношение на мъжките ярета и яретата близнаци. Установено е, че майките подушват яретата тризнаци през първите 3 мин след раждането. Времето до първото подушване и облизване е по-кратко при мъжките, а общото време, прекарано в грижа за новородените, е по-продължително при женските, а полът на яретата не оказва достоверен ефект върху проявлението на майчината грижа към отделните ярета. Размерът на агнилото не оказва ефект върху скоростта на установяването и качеството на връзката майка – новородено при оборно отглеждане на козите от породата ББМ родили тризнаци. Оригинален принос с научно и практическо значение.

7. Изследван е адаптивният капацитет на ярета според експресията на поведенческите реакции през първия час след раждането. Доказано е (на базата на осреднените стойности за трите породни групи ярета), че полът и типът на раждането оказват ефект върху времето до успешното ставане и забозаване на яретата. Женските ярета и яретата единаци се изправят успешно по-рано от мъжките и близнаците (съответно 23,8, 24,9, 29,8 и 28,6 мин), а единаците и мъжките забозават успешно по-рано от близнаците и женските ярета (съответно 33,0, 34,4, 40,3 и 39,3 мин). Установено е, че женските ярета от породата ББМ се изправят достоверно по-рано от мъжките, но полът не оказва съществено влияние върху времето до успешното забозаване и общото време на бозаене. Яретата единаци и близнаци от породата ББМ се изправят успешно през първите 30 мин след раждането и забозават успешно в течение на първия час след раждането. Доказана е връзката на поведението на новородените ярета с техните физични и физиологични характеристики както и с породата и степента на експресия на майчинските качества на козите. Принос с научно и практическо значение.

8. Проучена е възможността за използването на ултрасонографията при установяването на бременността при кози. Установено е, че ехографската диагностика е по-коректна

след 40^я ден отзаплождането, когато бременността се установява по наличието на фетус. Принос с приложно значение

9. Доказано е че при овце, третирани с флуорогестонацетат в анестрален сезон, апликирането на Фолигон 48 часа преди изваждането на тампоните е по ефективно, в сравнение с апликирането му в деня на тяхното изваждане. Проучена е продължителността на третиране с прогестагени върху заплодяемостта и плодовитостта на овцете. Установено е, че 12 дневния престой на тампоните е по-ефективен за подобряване показателите на репродуктивната ефективност, в сравнение със 6 дневния престой. Принос с приложен характер.

10. Установена е динамиката в нивата на прогестерона, лутеинизиращия и фоликулостимулиращия хормон през първите 25 дни след раждането и ефекта на третирането с GnRH и PGF₂α върху хормоналния статус в следродилния период при крави от месодайно направление. Принос с научно и практическо значение.

11. Доказана е потенциалната възможност на ембриотрансфера за предизвикването на двуплодна бременност при крави от месодайно направление чрез имплантиране на размразени ембриони в маточния рог на предварително осеменени животни. Принос с приложно значение.

12. Установено е че удължаването на сервис периода при кравите от пордата БЧГ допринася за нарастване на млечната продуктивност през предстоящата лактация но редуцира пожизнената продуктивност и репродуктивната ефективност. Принос с приложно значение.

13. Доказано е, че стрижбата на черноглавите овце през месец юни, в условията на температурен комфорт, не оказва ефект върху нивото на млечната продуктивност но се съпътства от активиране на хомеостатичните механизми и нарастване концентрациите на мазнини и протеин в млякото. Принос с практическо приложение.

14. Установени са основните екстериорни измерения при Копривщенската автохтонна порода овце. Доказано е прогресивното нарастване на стойностите на регистрираните характеристики през последните десетилетия. Принос с приложно значение.

15. Проучени са основните поведенчески реакции при лактиращи крави от месодайно направление и техни кръстоски през пасищния период. Установена е времевата продължителност на различните поведенчески реакции в течение на денонощието и са изчислени индексите на двигателната, хранителната и общата активност. Принос с практическо приложение.

16. Доказано е че синхронизирането на еструса при овце Ил де франс не оказва ефект върху часовото разпределение на оагванията. Принос с приложно значение.

Компетентното интерпретиране на резултатите показва много доброто познаване на теоретичните постановки, касаещи конкретните изследвания. Следва да се отбележи, че проучванията върху различните аспекти на поведението при кози майки и новородени ярета са едни от първите у нас при този вид селскостопански животни. Експресията на поведенческите реакции през ранния неонатален период кореспондира

с преживяемостта на новородените и, съответно, с репродуктивната ефективност. Д-р Светослава Енева-Стойчева, се отличава с изключително трудолюбие и проведе самостоятелно значителна част от експериментите, обсъдени в представените за рецензиране научни трудове.

В представените за участие в конкурса научни трудове не съм констатирал сериозни слабости, които да повлияят негативно на крайната положителна оценка. Според мен, публикацията „Потенциал за развитие на фермерските пазари в България“ съответства по-скоро на критериите за популярна статия. Неса представени факти, основаващи се на собствени проучвания, или анализ на данни от други автори, относно стокови и финансови обороти, или обвързване на твърдения като „пазарът предлага качествени местни храни и продукти на биоземеделието“ с издаването, например, на съответни сертификати от оторизирани органи. Препоръчително е отпечатването на научни трудове в български списания като *Bulg J AgricSci*, което би повишило броя на цитиранията на авторите в чуждестранните научни издания. Смятам че бележките не пакърняват, нито оспорват, приносните моменти от изследванията на кандидата за заемане на академичната длъжност „Доцент“.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на предоставената документация, касаеща публикуваните научни трудове и съпътстващите документи относно цитирания, участие в научни конференции, експертни съвети, редколегии, лекторска и рецензионна дейност, анализа на актуалността и значимостта на приносите и цялостната оценка на професионалните качества на кандидата, предлагам на уважасмите членове на Научното жури да дадат положителна оценка и да предложим на Научния съвет на Института по планинско животновъдство и земеделие – гр. Троян да избере на академичната длъжност „Доцент“ по професионално направление „Животновъдство“, шифър 6.3 по научната специалност „Овцевъдство и козевъдство“, гл. ас. Светослава Енева-Стойчева.

21.08. 2018 г. Рецензент.....

/Проф. д-р Йордан Алексиев/